

משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף שפות
הפיקוח על הוראת ערבית ואסלאם

ל' תשרי תשע"ז
01 נובמבר 2016

שאלות עומ"ר (ערכים, מעורבות, רלוונטיות)

בתחום הדעת ערבית ועולם הערבים והאסלאם

בנוסף להיבטים מרכזיים של הבנה וחשיבה, הבאים לידי ביטוי בבחינות הבגרות, תיכלל בבחינת הבגרות הקרובה בערבית גם שאלת עומ"ר.

שאלת עומ"ר (ערכים, מעורבות, רלוונטיות) משמעותית לעולמם של התלמידים ולעולמה של החברה, ואמורה להעסיק את כל מי שלוקח חלק בחיי החברה. לצד יכולותיו האינטלקטואליות של התלמיד, שאלות מסוג זה מביאות לידי ביטוי גם את עולמו הפנימי, השיפוטי והערכי, וכוללות גם היבטים "משמעותיים" של רגש, מעורבות אישית ועמדה ערכית¹.

נושאים רבים הנלמדים בשיעורי הערבית מזמנים דיון בשאלות ערכיות רלוונטיות ללומד: יצירות הספרות, מאמרי המפמ"ר, קטעי העיתונות המודרנית והטקסטים הקלאסיים.

בשנת הלימודים תשע"ז, במסגרת שאלות הבחירה בקטע האנסין המודרני/ הקלאסי, תשולב שאלת עומ"ר בהיקף של עד חמש נקודות.

להלן הצעות לשאלות עומ"ר, שחוברו על ידי צוות ההדרכה והפיקוח.

---

¹ ראה: וינטוק, משה. 2016. אגרת המזכירות הפדגוגית 1 /שאלות לבגרות המשקפות את מטרות תכניות הלימודים.

שאלות עומ"ר – ערבית ליהודים

שאלות לדוגמה, מתייחסות לטקסט הקלאסי בבגרות קיץ 2016

שאלה 1: إختَرِ سؤَالَيْنِ مِنَ الْأَسْئَلَةِ التَّالِيَةِ وَأَجِبْ عَنْهُمَا:

(בחר שתי שאלות מתוך השלוש).

أ. أي قيمه تتمثل في تصرف حاكم "حمص"؟ (זיהוי ערכים)

(איזה ערך בא לידי ביטוי בהתנהגותו של מושל "חֶמְסִין"?)

א. تحمّل المسؤولية (נשיאה באחריות)

ב. حبّ الوطن (אהבת המולדת)

ت. التعايش (דו קיום)

[א. تحمّل المسؤولية] (נשיאה באחריות)

ب. إنسخ من النَّصِّ الجملة التي تدلّ على هذه القيمة. (הבנה וביסוס)

(העתק מהטקסט את המשפט המעיד על ערך זה).

["ماذا أفعل وقد أصبحت مسؤولاً عنهم أمام الله "]

("מה אעשה, וכבר הפכתי אחראי עליהם בפני האל")

ت. أجب بالعبرية:

حسب رأيك, لو كُنتَ مكانَ حاكم "حمص", هل تفعل مثله لتُساعدَ الفقراء؟

عَلِّ جوابك. (מעורבות, רלבנטיות)

ענה בעברית:

מה דעתך, לו היית מושל "חֶמֶץ", האם היית פועל כמותו כדי לעזור לעניים? נמק את תשובתך.

שאלה 2: (אפשרויות נוספות לניסוח השאלות)

א. ترجم الجملة التالية (ترجم את המשפט הבא):

"חאקם חמס ינפך גמיע ראטبه עלی الفقراء والمساكين" (ידע והבנה)

(מושל "חֶמֶץ" מוציא/ מבזבז את כל כספו / משכורתו על העניים והמסכנים)

أجب بالعربية أو بالعبرية:

ما هي القيمة الإنسانية التي تتعكس في هذه الجملة؟ (זיהוי ערך)

(ענה בעברית או בערבית: מהו הערך המשתקף במשפט זה?)

[قيمة العطاء – ערך הנתינה, עזרה לזולת / לאחר, مساعدة الفقراء / الآخرين // אכפתיות - الاهتمام بالآخرين // נדיבות - جود/ كرم // התנדבות - تطوع // אנושיות - إنسانية // צניעות تواضع]

ב. إنسخ من النصّ الجملة التي تدلّ على أنّ حاكم حمص يتبع قيمة تحمّل

المسؤوليّة نحو الفقراء. (זיהוי הערך בטקסט+ביסוס)

(העתק מן הטקסט את המשפט המעיד על כך שמושל "חֶמֶץ" נוהג על פי ערך

האחריות לעניים)

[القيمة الإنسانية التي قادت حاكم حمص إلى فعله نحو الفقراء هي قيمة

المسؤوليّة. كما يُكْتَبُ في النصّ: "ماذا أفعلُ وقد أصبحتُ مَسْؤُولاً عنهم أمام الله

."]

שאלות עומ"ר - עולם הערבים והאסלאם

דוגמאות לשאלות עומ"ר – עולם הערבים והאסלאם

- תאר את הגורמים לאחת מההפיכות הצבאיות שנערכו בתורכיה בשנת 1960, 1970 או 1980. **האם אתה מסכים עם ההחלטה של הצבא להתערב בשלטון?** נמק את תשובתך. (בעד: הגנה על החילוניות התורכית של אתא-תורכ. נגד: הפיכה צבאית מנוגדת לדמוקרטיה).
- הצג שלושה ממאפייני המהפכה השיעית באיראן של שנת 1979. **האם המהפכה הייתה מוסרית לדעתך?** נמק את תשובתך. (רעיונות לתשובה: מהפכה מוסרית – כי שיקפה את רצון מרבית העם. מהפכה לא מוסרית – פעלה באכזריות נגד אויביה וכפתה אידיאולוגיה דתית קיצונית).